

Na statku pěstují i zpracovávají sóju

Na statku v Topolanech, který leží v oblasti úrodné Hané na předměstí Olomouce, hospodaří na ploše téměř 80 hektarů rodina Romana Koutka. Zhruba polovinu pozemků mají vlastní a zbytek si pronajímají. Podle historických záznamů se předkové současného majitele zabývali zemědělstvím už od devatenáctého století.

V roce 2020 začali za studena lisovat sójový olej.

Jakmile to bylo možné, Koutkovi v roce 1989 navázali na čtyři desetiletí přerušenu rodinnou tradici. Polnosti leží v nadmořské výšce kolem 250 metrů. Půdy na polích zemědělského podniku jsou velmi úrodné kvalitní černozemě. Průměrný roční dlouhodobý srážkový úhrn dosahuje 550 mm, ale v suchých letech asi o 150 mm méně.

Hospodářství se rozšiřovalo

V počátcích hospodaření rodina začala obdělávat několik málo hektarů a pořídili si jalovici plemene jersey. Postupně se výměra polí rozšiřovala a navyšovalo se množství krav. V současnosti na více než 75 hektarech polí pěstují hlavně pšenici, řepku, sóju, ječmen, hrách, vaječnou a jetelotrávu. V živočišné výrobě se soustřeďují na chov masného skotu. V současnosti mají ve chlévě pět kusů hovězího dobytka. Zaměřují se křížence masného plemene belgické modrobílé. Na dvoře chovají slepice, kachny indické běžce a holuby moravské pštrosy. Farma je poměrně dobře vybavena mechanizací, většinou značky Claas.

Pomáhá celá rodina

Na chodu hospodářství se do roku 2012 podílel otec Romana Koutka, který mu rodinnou firmu předal začátkem roku 2013. V současnosti kromě majitele na statku vypomáhá i jeho manželka a dva synové. Otec Romana Koutka, který je původním povoláním zoo-

technik, stále pomáhá v živočišné výrobě. Každoročně v době žni a sezónních prací rodina Koutkových spolupracuje se sedláky z okolí. Roman Koutek je předsedou Asociace soukromého zemědělství okresu Olomouc a členem předsednictva Asociace soukromého zemědělství ČR (ASZ ČR). Doufá, že aspoň jeden z jeho synů bude pokračovat v tradici a stane se sedlákem z Hané.

Sója lisují i praží

Od roku 2006 na statku pěstují sóju, které si cení především jako zlepšující plodiny v osevním sledu. Věnují se množení a část sklizně sami zpracovávají, v roce 2020 začali ze sójových bobů za studena lisovat olej, menší množství produkce praží, čímž vznikají sójové oříšky.

Sója zaujímá asi třetinu z celkové výměry polí. V poslední sezóně zkusili pěstovat i další olejninu, slunečnici. V osevním postupu se obvykle střídá jarní ječmen, řepka, ozimá pšenice a sója. Na ozelenění pěstují pícniny na krmení a meziplodiny. V roce 2021 rozšířili výrobu oleje ještě o řepkový a slunečnicový, přičemž do budoucna Roman Koutek počítá také s konopným.

Sója pěstují už přes deset let na osivo, které pak dodávají odběratelům. Jak už bylo uvedeno, v roce 2020 se poprvé pustil do zpracování vlastní úrody. Sójové boby lisují zastudena a získaný olej pak šetrně filtrují. Jako jediní v České

republice tímto způsobem zpracovávají vlastní sóju, stejným postupem vyrábějí řepkový a slunečnicový olej. Jejich produkce představuje doplněk k rostlinné výrobě.

R. Koutek řadu let říká členům asociace, že by měli svou práci dotáhnout až do konečného produktu, neměli by se zaměřovat jen na komodity a jejich prodej. V tomto směru se snaží ostatní pěstitele inspirovat.

Panenské oleje zákazníkům nabízí takzvané ze dvora a prodává je rovněž na farmářských trzích a v prodejnách přátel a známých, kteří se také věnují zemědělství. Postupně se ukazuje, že přibývá lidí, kteří mají o regionální produkty zájem. V olomouckém regionu chybí průmysl na zpracování olejů, až na jednu velkou lisovnu v Olomouci.

Získali ocenění

O tom, že se statku daří, svědčí ocenění Zemědělec Olomoucké-

ho kraje za rok 2021, které Roman Koutek získal. Kdybych si měl ještě někdy vybrat, šel bych do tohoto oboru znovu, vždycky si chtěl o všem v životě rozhodovat sám a soukromé podnikání mu maximálně vyhovuje.

V zemědělství pracoval jeho otec, proto k němu měl Roman Koutek vždy kladný vztah. Doufá, že podnikání bude moci předat svým synům. Generační obměna na farmách a statcích je velmi důležitá.

Rodinné podnikání by si zasloužilo podporu, v asociaci o tom vedou velké debaty a chystají legislativní návrh.

Pečují o půdu

Na polích statku dobře pečují o půdní úrodnost.

»Snažíme se chovat k půdě šetrně, minimalizovat zbytečné přejezdy a dělat práce na poli v nejnepříhodnější možnou dobu. Chceme zadržet co nejvíce vláhy v půdě, proto uplatňujeme technologie zpraco-

vání půdy bez orby. Pole po sklizni dvakrát podmítneme do různé hloubky a na podzim proběhne hluboké kypření do větší hloubky. Díky živočišné výrobě, doplňujeme do půdy organickou hmotu. Hnojem hnojíme k řepce,« vysvětlil R. Koutek.

»Hnojíme podle výsledků rozborů půdy. K pšenici obvykle aplikujeme celkovou dávku dusíku do 150 kg/ha. K ječmenu hnojíme 80 kg N/ha, ale pokud byla předplodinou sója, dávka se snižuje o 40 až 60 kg N/ha. K řepce obvykle aplikujeme 180 kg N/ha. Zásobně hnojíme fosforem a draslíkem,« řekl R. Koutek.

»Sója dusíkatými hnojivy nehnojíme. U všech plodin za vegetace používáme listová hnojiva řady Hycol od firmy GM Chemie spol. s r. o., kterou také nejen v regionu střední Moravy zastupují a poskytují poradenský servis,« dodal Roman Koutek.

Dosahované výnosy

U sóji dosahují v ročníkách s dostatkem vláhy za vegetace hektarových výnosů 3,5 až 4,0 tuny, v suchých letech výnosy klesají. Díky osevnímu postupu se sójou a kvalitativnímu přihnojení pšenice dusíkem nemají problémy s dosažením potravinářské kvality. Dlouhodobě se na polích statku pohybují výnosy ozimé pšenice kolem 7,0 až 9,0 t/ha.

Co se týká výběru odrůd sóji, spolupracují s firmou Prograin Silesia, Tertia, Moravians, Lenka, Kofu, Korus, Hana a novošlechtěnou 17 PRO 42. Výnosy jednotlivých odrůd sóji jsou uvedeny v tabulce. Pozemek se sójou měřil osm hektarů a stanoviště leží v nadmořské výšce 241 m n. m. Velkost parcely o délce 145 m a šířce 9 m dosahovala 1305 m². V roce 2021 dostatečně pršelo, což sóje prospělo,

Výnosy sóji v pokusech v Topolanech v roce 2021	
Odrůda	Výnos (t/ha)
Mayrika	3,07
Marzena	2,63
Royka	3,54
Silesia	2,97
Albiensis	3,44
Brunensis	3,74
Moravians	3,58
Kofu	4,34
Korus	2,63
Tertia	2,56
Lenka	2,47
Hana	3,02

Poloprovozní pokusy

V poloprovozních pokusech v Topolanech se v roce 2021 porovnávaly odrůdy sóji o různé ranosti od velmi raných po středně rané. Šlo o odrůdy Mayrika, Marzena, Royka, Silesia, Albiensis, Brunensis, Tertia, Moravians, Lenka, Kofu, Korus, Hana a novošlechtěnou 17 PRO 42. Výnosy jednotlivých odrůd sóji jsou uvedeny v tabulce. Pozemek se sójou měřil osm hektarů a stanoviště leží v nadmořské výšce 241 m n. m. Velkost parcely o délce 145 m a šířce 9 m dosahovala 1305 m². V roce 2021 dostatečně pršelo, což sóje prospělo,

nejvíce srážek spadlo v květnu (80 mm), v červenci (80 mm) a v srpnu (101 mm). Celkem od ledna do srpna v Topolanech napršelo 408 mm a za vegetace sóji 361 mm. Předplodinou sóji v pokusech se stala ozimá pšenice. V pěstitelské technologii se uplatnilo bezorebné zpracování půdy. Příprava půdy byla následující: 27. března 2021 podmítka, likvidace meziplodiny a 6. května urovnání půdy kompaktorem. Selo se 6. května 140 kg osiva na hektar.

Na podzim 2020 byl odplevelen 9. září pozemek totálním herbicidem Clinic (2,5 l/ha). Preemergentní aplikace herbicidního přípravku Successor (1,5 l/ha) byla 8. května, další den uskutečnil postřik herbicidem Corum (1,0 l/ha) se smáčedlem Dash (1,0 l/ha). Poslední herbicidní ošetření proběhlo 27. června pomocí herbicidu Corum (1,0 l/ha) se smáčedlem Dash (1,0 l/ha). Za vegetace se dvakrát hnojilo listovými hnojivy řady Hycol.

Zásady pěstování

Roman Koutek vyzníval, že zásady pro úspěšné pěstování sóji. Podstatný význam má správný výběr pozemku, který by měl být pokud možno v rovině

a bez kamení. Záleží na kvalitě půdy s vhodným pH a dobrou zásobou živin. Pozemek by měl být nezapevlený.

Termín setí se nesmí uspěchat, je třeba reagovat na podmínky daného ročníku a předpověď srážek. Zásadní význam má výběr vhodné odrůdy pro konkrétní stanoviště. Ranější odrůdy představují jistotu sklizně, zatímco pozdnější bývají výnosnější. Zásadně je potřeba vysévat inokulované osivo.

Herbicidní ochrana by se měla odvíjet od aktuálního vývoje počasí, zda zvolit šetrnější nebo razantnější herbicid. Na méně úrodných půdách se vyplatí startovací dávka dusíkatých hnojiv, osobní dobrou zkušenost má R. Koutek s listovými hnojivy.

V současné době je problém s nemožností desikace porostů v případě potřeby. Sklizeň se nevyplatí uspěchat a měla by být šetrná, u množitelských ploch je potřeba zabránit kontaminaci jinou odrůdou. Po sklizni by měla proběhnout šetrná manipulace, čištění a skladování. Sója představuje výbornou předplodinu pro jarní ječmen i pro ozimou pšenici za vhodných podmínek pro založení porostu v pozdějších termínech po sklizni.

Rozšíření sóji

R. Koutek se domnívá, že by se u nás mohla sója rozšířit, pěstování této olejliny má podle něj budoucnost nejen v úrodné oblasti Hané. Za podporou sóji a dalších luskovin stojí Asociace pěstitelů a zpracovatelů luskovin (APZL), kde je členem představenstva. Na půdě asociace vznikla Iniciativa – Sója 150, což znamená, že by bylo žádoucí dosáhnout desetkrát vyšších osevních ploch luskovin, včetně sóji, tedy 150 tisíc hektarů.

Toto číslo vychází z toho, že se do ČR dovážejí krmné extrudované šroty ze sóji z USA v množství, které odpovídá úrodě ze 150 tisíc hektarů. Takže to by pokrylo domácí spotřebu, potenciál sóji je obrovský, jen to chce její využít. Před několika lety vznikla iniciativa Dunajská sója, což je vlastně obchodní značka, která zvýhodňuje evropskou produkci. Takto certifikovaná sója se prodává zhruba o tisíc korun draž na tunu, protože není geneticky upravená. Takto označená sója se nepěstuje jen kolem Dunaje, oblast zasahuje od Polska přes Slovensko, Maďarsko, Českou republiku až po Rakousko.

Text a foto Hana Honsová

Nová odrůda Hana patří k velmi perspektivním.

S pokusy se seznamuje zemědělská veřejnost na polních dnech.

Roman Koutek si oblíbil sóju, u které v pokusech ověřuje různé odrůdy.

